

Vijftig jaar duinonderzoek op Voorne

Interview met Dick van der Laan

Bijna een halve eeuw al doet Dick van der Laan onderzoek in de duinen van Voorne. In die tijd is er veel veranderd, en niet altijd ten goede. Maar er is hoop. Wijze lessen van een kenner.

JULIUS RÖNTGEN

Dick van der Laan is plantenonderzoeker in hart en nieren. Ook na zijn pensionering ging hij door met langlopende inventarisaties in 'zijn' duingebied. Ik spreek met hem over Voornes Duin, zijn visie op duinbeheer en - onvermijdelijk voor twee heren op leeftijd - over 'vroeger'.

Dick van der Laan.
Foto: mw. Van der Laan

Je hebt lang gewerkt bij het "Biologisch Station Weevers' Duin" in Oostvoorne. Wat voor instelling was dat?

Hier was de Afdeling Duinonderzoek van het Instituut voor Oecologisch Onderzoek (IOO) gevestigd. Veel biologen deden vanuit "Weevers' Duin" hun doctoraal of promotieonderzoek in het ecosysteem van de duinen. Het was ook een uitvalsbasis voor excursies van NJN en KNNV. Het Voornse duingebied was daardoor heel bekend. Terecht, want het is een van de rijkste duingebieden van Noordwest-Europa. Door het opheffen van het instituut zijn de Duinen van Voorne helaas een beetje buiten gezichtsveld

geraakt. Ik heb er gewerkt tot 1992. Het IOO fuseerde toen tot NIOO, en "Weevers' Duin" werd opgeheven.

Vertel eens over Vogeleiland "De Beer" dat nu niet meer bestaat?

Als je vroeger op de boulevard in Oostvoorne stond zag je aan de overkant de blonde buitendünen van "De Beer", een schitterend gebied, met enorme stranden, duinen, schorren en slikken. En heel veel vogels. Rond 1960 is het opgeofferd voor de uitbreiding van de haven van Rotterdam. Op www.natuurmonumentdebeer.nl kan je zien hoe mooi het daar was.

Rond 1975 zagen de Duinen van Voorne er anders uit. Wat is er allemaal veranderd?

Oorspronkelijk kwam de grootste invloed van de zee uit het noorden en noordwesten. Het haven- en industriegebied is nu een barrière die de invloed van de zee op Voorne sterk reduceert, wat funest is voor het duinecosysteem. Uit de eerste vegetatiekartering van Van der Maarel in 1959, waaraan ik nog heb meegewerkt, blijkt hoe gevarieerd het duin toen was met veel voedsel-arme pioniervegetatietypen, zowel in het droge duin als in de natte duinvalleien. Later kregen concurrentiekrachtige, algemenere eutrofe soorten de overhand.

Bloeiend lamsoor op ondergelopen schor van verdwenen natuurgebied "De Beer".
Foto: Jan Koolen

De drie V's ken jij natuurlijk ook: verzuring, vermesting en verdroging. Denk jij dat die van invloed geweest zijn op de veranderingen in het duin op Voorne?

Verdroging is op Voorne geen probleem. Er is geen waterwinning zodat het grondwaterregime in belangrijke mate natuurlijk is. Vermesting en verzuring is een ander verhaal: door de luchtverontreiniging vanuit het industriegebied zijn die van grote invloed op de duinen van Voorne. Door verruiging van de vegetatie zijn veel bijzondere soorten sterk verminderd of verdwenen. Een tapuit bijvoorbeeld zie je hier niet meer, het duin is te veel dicht gegroeid.

Welk stuk van Voornes Duin trekt jou het meest aan en waarom?

Eén van de mooiste stukken is en was voor mij de Schapenvallei en het gebied van de Zwarte Hoogte. Daar had je nog heel lang de dynamiek van het jonge duin. De Schapenvallei was wit van de parnassia. Je moest oppassen dat je de groenknolorchis niet vertrapte. Helaas moet je die nu met een lantaarntje zoeken. Maar het is nog steeds een prachtig gebied.

Wat vind je van de recreatie in het duin?

Ach, ik ben niet zo bang voor de recreatie. In bepaalde gebieden moet er de rust zijn die de natuur nodig heeft. Maar het duin is ook van de mensen. Ze moeten van de schoonheid ervan kennis kunnen nemen en er kunnen recreëren. Iedereen die de natuur waardeert zal er ook voor op de bres staan.

Voornes Duin is tegenwoordig Natura 2000-gebied. Daardoor is de regulerende invloed van de mens op de natuur weer groter geworden. Wat denk je daarvan?

De invloed van buitenaf die door de mens is veroorzaakt, rechtvaardigt de huidige Natura 2000 herstelwerkzaamheden. Aanvankelijk ziet het terrein er door die werken vreselijk uit, maar al heel snel zien we positieve resultaten en op sommige plaatsen zie je in het vóórkomen van bepaalde soorten de oude glans van Voorne herleven. Ik ben dan ook erg blij dat dit plaatsvindt. Maar helaas is het dweilen met de kraan open. De stikstofdepositie vermindert niet, integendeel. De open begroeiing blijft onder druk staan en er zal steeds weer moeten worden ingegrepen. Terugdringen van de atmosferische depositie moet, maar is lastig met de bouw van twee kolengestookte energiecentrales op Maasvlakte-1 en de 'vervolmaking' van Maasvlakte-2....

Wat is jouw visie op de toekomst van de duinen op Voorne?

De Europese bescherming is van grote betekenis. Van bepaalde habitattypen moet de kwaliteit worden verbeterd en/of het areaal worden vergroot. Dankzij Natura 2000 kunnen we met nieuw elan aan herstel werken. Maar tegelijkertijd moeten de negatieve invloeden van buitenaf worden teruggedrongen, met als eerste de stikstofdepositie.

JULIUS RÖNTGEN IS DUINCONSULENT OP VOORNE

Topografische kaart van natuurgebied "De Beer" 1958.
Bron: www.natuurmonument-debeer.nl

Grote sterns broedden op vogeleiland 'De Beer' van eind jaren 20 tot begin jaren 60. De kolonie was op zijn top in de jaren 50: zo'n 10.000 broedparen.
Foto's: René van Rossum

